

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U
THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

LARA 2017

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 2½

Bammbiri ili li na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heli bammbiri li na KHETHEKANYO THARU:

KHETHEKANYO YA A:	Maanea	(50)
KHETHEKANYO YA B:	Zwibveledzwa Zwilapfu zwa Vhudavhidzani	(30)
KHETHEKANYO YA C:	Zwibveledzwa Zwipfufhi zwa Vhudavhidzani/ zwa Tsumbedzi/zwa Mafhungo	(20)

2. Fhindulani mbudziso NTHIHI u bva kha khethekanyo INWE na INWE.

3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa ngalwo.

4. Thomani khethekanyo INWE na INWE kha siatari LISWA.

5. Ni fanela u pulana (tsumbo: mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii na zwiñwe), u vhalulula na u sedzulusa mushumo wañu. Pulane yañu i tea u RANGELA maanea.

6. U pulana hothe hu tea u sumbedzwa nga u ralo. Ni eletshedzwa u thutha pulane yothe nga u tala mutalo u budekanyaho khayoy.

7. Ni eletshedzwa lwa tshothe uri ni shumise ndangatshifhinga iyi yo anganywaho:

KHETHEKANYO YA A:	Henefha kha minetse ya 80
KHETHEKANYO YA B:	Henefha kha minetse ya 40
KHETHEKANYO YA C:	Henefha kha minetse ya 30

8. Nomborani phindulo dzañu sa zwe thoho dza nomboriswa zwone kha bammbiri la mbudziso.

9. Nani phindulo INWE na INWE thoho yo teaho.

10. Musi ni tshi vhala tshivhalo tsha maipfi, maipfi a re kha thoho ye na nanga ha tei u katelwa kha itsho tshivhalo.

11. Nwalani nga vhudele nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO 1**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 250 u ya kha 300.

- 1.1 Duvha heli li ḍo dzula li muhumbuloni wanga. [50]
- 1.2 Vhuḍi vhu ḍiswaho nga u furalela khonani mmbi. [50]
- 1.3 Ha shaea pfano shangoni ndi muḷano. [50]
- 1.4 Vhuḍi na vhuvhi ha televishini kha vhagudiswa. [50]
- 1.5 A hu na zwivhuya zwe demokirasi ya ḍisa fhana Afrika Tshipembe. Ṭaṭani. [50]
- 1.6 Ṭalelani zwifanyiso zwi tevhelaho nga vhuronwane uri ni ḍo kona u ṅwala maanea ane a anana nazwo. Maanea aṅu ni a ṅee ṭhoho yo teaho:

1.6.1

[Tshi bva kha: Inthanethe]

[50]

1.6.2

[Tshi bva kha: Inthanethe]

[50]

1.6.3

[Tshi bva kha: Inthanethe]

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO 2**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha n̄na dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 120 u ya kha 150.

2.1 VHURIFHI HA TSHIOFISI (NDIVHUWO)

Tshītītshi tsha radio ya vhuṅoni ha haṅu tsho lambedza vhana vha shayaho vha no wanala tshikoloni tshine na dzhena khatsho nga zwienda. Inwi n̄walelani mulanguli wa tshītītshi itsho luṅwalo ni tshi khou livhuwa zwe tshītītshi itsho tsha ita.

[30]

2.2 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU

Khonani yaṅu yo lovha, vha muṅa vho vhea fhulufhelo lavho loṅthe kha inwi siani la nganeavhutshilo. Inwi thusani vha muṅa nga u n̄wala nganeavhutshilo iyo.

[30]

2.3 TSEDZULUSO

Hu na bugu ye na i vhala na wana no guda zwinzhi malugana na buḍo line na ṱoda u tevhela lone. N̄walani tsedzuluso ya bugu iyo ni tshi sumbedza ndeme ya buḍo line na ṱoda u tevhela lone.

[30]

2.4 INTHAVIYU

Tshikoloni tsha haṅu hu na vhagudiswa vho dzhenelelaho muṅatīsano wa mitambo ya sialala. Vho swika kha makhaulatshele a mitambo iyo vha kunda. Inwi sa muranghaphanda wa khorombusi ya vhagudiswa no ita inthaviyu navho nga ha gundo ilo.

N̄walani inthaviyu ye na i fara na avho vhugudiswa.

[30]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 30

**KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI/
ZWA TSUMBEDZI/ZWA MAFHUNGO****MBUDZISO 3**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha tharu dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yanu vhu tea u vha maipfi a u bva kha 80 u ya kha 100.

3.1 KHUNGEDZELO

Mukomana wanu u kha di tou bva u phasa ngudo dzawe dza vhudokotela, o vula sedzhari ine vhathu a vha athu u divha nga hayo. Inwi nwalani khungedzelo ine khayoyi na vha ni tshi khou divhadza vhathu nga hayo khathihi na zwivhuya zwayo.

[20]**3.2 DAYARI**

Yunivesithi ya tsini yo humbela zwickolo zwa sekondari u rumela mugudiswa muthihi uri a ye u gudiswa inwe ya thero dzi no khou dzindela vhagudiswa. Inwi no nangwa nga tshikolo tsha hanu u dzhenela ngudo idzo.

Nwalani dayari ya maduvha matanu a musi no dalela yunivesithi iyo ni tshi dodombedza zwothe zwo bvelelaho.

[20]**3.3 MASIA**

No dzudzanya vhumambo ha u pembelela divha lanu la mabebo. No ramba khonani yanu u vha tshiambi tsha divha. Ha divhi hune na dzula hone.

Munwaleleni masia u bva doroboni ya tsini na ha hanu u swika hune na dzula hone.

[20]

**THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 20
MARAGAGUTE: 100**